

MEVDUAT BANKALARINDA CAMELS PERFORMANS DEĞERLEME MODELİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇALIŞMA (2001-2010)

A COMPARATIVE STUDY ON CAMELS PERFORMANCE EVALUATION MODEL IN DEPOSIT BANKS (2001-2010)

Doç.Dr.Tuğrul KANDEMİR*
Arş.Gör.Nuray DEMİREL ARICI**

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de faaliyet gösteren mevduat bankalarının mülkiyet yapılarına göre gruplandırılarak 2001-2010 yılları arasındaki performanslarının grup bazında karşılaştırmalı olarak analiz edilmesidir. Bankaların performanslarının ölçümünde birçok yöntem kullanılabilir. Bununla birlikte bu çalışmada ise ABD’de geliştirilen ve Türk bankacılık sektöründe de uygulanabilirliği çeşitli çalışmalarla test edilmiş bir yöntem olan CAMELS Performans Değerleme Modeli kullanılmıştır. Yapılan analiz neticesinde 2001 bankacılık krizi sonrasında mevduat bankalarının yüksek sermaye yeterlilik ve likidite oranlarına sahip oldukları ve dolayısıyla olası krizlere karşı oldukça temkinli hareket ettikleri görülmüştür. İncelenen dönemde, yabancı sermayeli mevduat bankaları aktif kalitesi ve yönetim kalitesi açısından en iyi performansı gösteren grup olurken, piyasa risklerine karşı diğer gruplara göre daha duyarlı oldukları tespit edilmiştir.

ABSTRACT

The aim of this study is to measure performance of deposit banks that operate in Turkey by classifying them according to ownership structures for 2001-2010 periods and to make a comparative analysis in terms of bank groups. A variety of method can be used to measure banks’ performance. However CAMELS performance evaluation model developed in USA and retried applicability in Turkish banking sector was used in this study. According to the results of the analysis, it is observed that deposit banks have high capital adequacy and liquidity ratios after 2001 banking crisis and consequently act cautiously for probable crisis. In the period examined, it is determined that foreign deposit banks have the best performance on asset

* Afyon Kocatepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı, kandemir@aku.edu.tr

** Celal Bayar Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulu, Uluslararası Ticaret Bölümü, nuray.demirel@bayar.edu.tr

quality and management quality. However, it is noted that they are more sensitive to market risk than other groups.

Anahtar Kelimeler: Bankacılık, Mevduat Bankaları, Performans Değerleme, CAMELS.

Key Words: Banking, Deposit Banks, Performance Evaluation, CAMELS.

1. GİRİŞ

Bankacılık sektörü, finansal sistemin baş aktörlerinden biridir. Sektörün başarı ya da başarısızlığı, hızlı bir şekilde reel sektöre yansdığından ülke ekonomileri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Ülkemizde yaşanan 2001 bankacılık krizi bu durumun en yakın örneğidir. Bu nedenle, bankaların finansal sağlıkları ve performanslarının ölçülmesinin önemi devamlı olarak vurgulanmaktadır.

Bankacılık sektörü; tarımdan inşaata, tekstilden üretime bütün endüstrilerde aracı rolü oynayarak ülke ekonomisinde çok önemli bir yer teşkil etmektedir. Dolayısıyla bankacılık sektörü milli gelire ve milli gelirin büyümesine doğrudan katkıda bulunmaktadır (Dash and Das, 2009: 1).

Ülkemizde bankacılık sektörünün tarihsel gelişimine kısaca bakmak faydalı olacaktır. 1980 yılında başlayan liberalizasyon süreci, 1994 ve 2000&2001 krizleri Türk bankacılık sektörü açısından üç dönüm noktasıdır. 1980'lerde, ulusal finansal piyasaların liberalizasyonu için bir takım politika reformları yapılmıştır. Ancak bu politikalara makroekonomik kırılganlıkların eklenmesiyle 1994 yılında finansal bir kriz yaşanmıştır. Kriz neticesinde üç küçük banka batmış ve sistemi terk etmiştir. 1994 krizi boyunca, Türk finansal sistemine karşı duyulan güven tamamen sarsılmıştır. Bu nedenle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, mevduat sahiplerini finansal krizin olumsuz etkilerinden korumak için mevduat sigortasını %100'e çıkarma kararı almıştır. Bu karar sonucunda, 1995-1999 döneminde sektöre birçok yeni girişler yaşanmış, banka sayısı 68'den 81'e yükselmiştir. Ancak 2000 ve 2001 yıllarında Türk finansal ve ekonomik sistemde yaşanan güçlükler, büyük bir finansal krize yol açmıştır. Sektördeki banka sayısı 81'den 2001 yılında 61'e düşmüştür. Bu büyük kriz sonrasında hükümet, bankacılık sektörünü yeniden yapılandırmak için başta özel bankaların sermayelerini güçlendirmek üzere birçok karar almıştır. 2001 krizini takip eden yıllarda daha istikrarlı ekonomik, finansal ve politik bir çizgi takip eden Türkiye, birçok yabancı yatırımcı için cazip bir ülke haline gelmiş ve bu durum kendini bankacılık sektöründe de göstermiştir (Süer, 2008: 136-137). Yabancı yatırımcıların Türkiye'de faaliyet gösteren yerli bankaların hisse senetlerini devralmasıyla, başlangıçta tamamı yerli sermayeyle kurulan ve bu şekilde faaliyet gösteren bankalarımız yabancı sermayeli Türk bankası haline gelmektedir (Başak, 2010: 61).

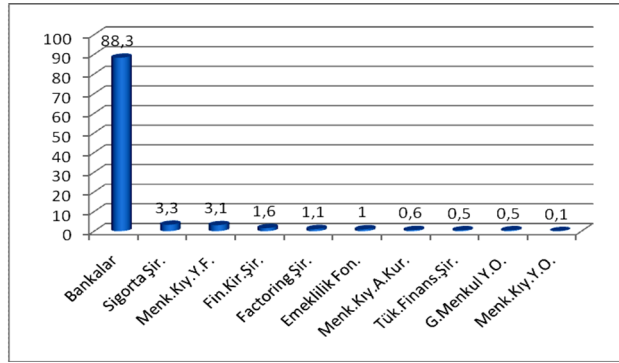
Çalışmada, ülkemizde faaliyet gösteren mevduat bankalarının kamusal, özel ve yabancı sermayeli (Türkiye'de kurulmuş) olarak gruplandırılarak 2001-2010 yılları arasındaki performanslarının grup bazında karşılaştırmalı olarak analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bankaların

performanslarının ölçümünde birçok yöntem kullanılabilir. Bununla birlikte bu çalışmada ise ABD’de geliştirilen ve Türk bankacılık sektöründe de uygulanabilirliği çeşitli çalışmalarla test edilmiş bir yöntem olan CAMELS Performans Değerleme Modeli kullanılmıştır.

2. BANKALARIN DENETİMİ VE CAMELS PERFORMANS DEĞERLEME MODELİ

Ülkemizde batı ülkelerindeki gibi banka dışı finansal araçların gelişmiş olmaması sebebiyle, bankalar finansal sistemimizin omurgasını oluşturmakta ve ekonomimizin işleyişi, halkın tasarruflarının toplanması ve bunların kullanım alanlarına dağıtılması açısından önemli rol oynamaktadır (Parasız, 2005: 102). Grafik 1’de görüleceği üzere, ülkemiz finans sektörünün aktiflerinin yaklaşık %90’ını bankalar oluşturmaktadır.

Grafik 1: Finansal Sektörün Bilanço Büyüklüğünün Dağılımı(%)¹

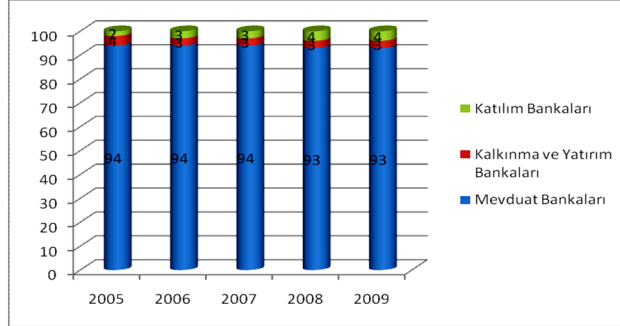

Kaynak: TCMB, Finansal İstikrar Raporu, Mayıs 2010, s.39.

Ülkemizde bankacılık sektörü; mevduat bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları ile kar payı esasına göre faaliyet gösteren katılım bankalarından oluşmaktadır. 2010 yılı Mart ayı itibarıyla Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 49 bankanın 32’si mevduat bankası, 13’ü kalkınma ve yatırım bankası, 4’ü ise katılım bankasıdır. Grafik 2’de görüleceği üzere, Türk bankacılık sektörü mevduat bankacılığı ağırlıklıdır.

¹ 2009 yılı sonu verileri itibarıyla.

Grafik 2: Bankacılık Sektörü Bilanço Büyüklüğünün Grup Bazında Dağılımı (%)

Kaynak: TCMB Finansal İstikrar Raporu, Mayıs 2010, s.40.

Bankacılık sektörünün bir bütün olarak ülke ekonomisinde önemli bir etkiye sahip olmasından dolayı, sektörün denetimi, performansının ölçülmesi, analiz edilmesi ve izlenmesi çok önemlidir.

Banka denetiminin amacı, bankaların güvenli ve sağlıklı olmalarını sürdürmektir. Bu denetim, vergi mükelleflerini mevduat sigortasından kaynaklanan yükümlülüklerden korumakta ve finansal istikrarın muhafazasına yardımcı olmaktadır (Gülşen, 2008: 187). Bankacılık gözetim ve denetim uygulamaları ülkeden ülkeye farklılıklar göstermekle birlikte, temelde uygulanan iki sistem söz konusudur. Bu sistemler “yerinde denetim (on-site)” ve “uzaktan gözetim (off-site)” sistemleridir (Çinko ve Avcı, 2008: 26).

1970’lerin ilk yıllarında, ABD’deki federal düzenleyici kuruluşlar banka denetim sürecinin şekillenmesine yardımcı olmak amacıyla CAMEL Derecelendirme Sistemi’ni geliştirmişlerdir. 1979’da ise, özel sermayeli bankaların finansal durum ve performanslarını derecelendirmek için federal banka düzenleyici acentalara bir çerçeve sağlamak üzere “Finansal Kuruluşlar Tekdüzen Dereceleme Sistemi (Uniform Financial Institutions Rating System-UFIRS)” kabul edilmiştir. Daha sonraki yıllarda ise bu sistem CAMEL adıyla da anılmış ve bankaların finansal sağlıklarını değerlendirmede CAMEL faktörlerinin kullanımı yaygınlaşmıştır (Wirnkar ve Tanko, 2008: 3).

CAMEL sistemi ismini, kendini oluşturan 5 bileşenin baş harflerinden almıştır:

- C – Sermaye Yeterliliği (Capital Adequacy)
- A - Aktif Kalitesi (Asset Quality)
- M - Yönetim Kalitesi (Management Quality)
- E – Kazançlar (Earnings)
- L – Likidite (Liquidity)

1996 yılı sonunda UFIRS, CAMEL modelini revize ederek modele bankanın piyasa riskine duyarlılığı (sensitivity to market risk) bileşenini de eklemiş ve model CAMELS halini almıştır (Feldman, 1999: 13).

Bileşenler kısaca aşağıdaki gibi incelenebilir (Babuşcu, 1997: 81-87; Tükenmez vd., 2009: 467-468; Tükenmez vd., 2010: 98):

Sermaye Yeterliliği: Bankaların karşılaşılabilecekleri beklenmedik olumsuz koşullar ve belirsizliklerden kaynaklanabilecek risklere karşı güvence oluşturulması açısından banka sermayesi ve sermaye yeterliliği önem kazanmıştır. Diğer sektörlerde olduğu gibi bankacılık sektöründe de bankaların faaliyetlerini sürdürebilmesi ve büyümesi, sermaye kaynaklarına ve kaynakların etkin şekilde kullanımına bağlıdır. Bir banka açısından sermayenin fonksiyonu finansal olmayan diğer girişimlere göre farklılıklar gösterir. Bunun en önemli nedeni, banka sermayesinin bankaların kaynaklarının en önemli bölümünü oluşturan mevduat sahiplerine yeterli bir güvence sağlaması, bankacılık fonksiyonunun gerçekleştirilmesinde zorunlu sabit sermaye yatırımlarını karşılayabilmesi ve beklenmedik olumsuzlukların ortaya çıktığı durumlarda bankanın sürekliliğini sağlamasıdır.

Aktif Kalitesi: Aktif kalitesi bankalar açısından önem taşıyan bir kavram olup, bu kavram içerisinde yer alan en önemli unsur kredilerin kalitesidir. Açık olarak belirgin olan risk, borçlunun borcunu ödememesidir. Borcunu ödemede ortaya çıkan bir gecikme de, olası bir riski ifade etmektedir.

Yönetim Kalitesi: Yönetimsel kapasiteyi ifade etmektedir. Bu bileşen, bankanın faaliyetlerine bağlı olarak ortaya çıkan riskleri tespit etme, ölçme, izleme ve kontrol etmede bankaların yeteneğini ve bunların şahsi rollerini yansıtmaktadır.

Kazançlar: Banka karlılığını değerlendiren bir bileşendir. Bankaların faaliyetlerini devam ettirebilmeleri açısından en önemli unsur olduğundan, bu kuruluşların karlılıklarını ölçmek amacıyla kullanılan birçok finansal oran mevcuttur.

Likidite: Bankaların karşı karşıya kalabileceği risklerden en önemlisi likidite riskidir. Genel olarak fon yönetimi uygulamaları; bankanın likidite seviyesini, finansal yükümlülüklerini zamanında ve etkili bir biçimde karşılayabilecek ve müşterileri likiditeye ihtiyaç duydukları zaman bunları yerine getirebilecek seviyede tutmaya yönelik olmalıdır.

Piyasa Riskine Duyarlılık: Bu bileşen bankanın karlılığını ve sermayesini olumsuz yönde etkileyecek faiz oranlarındaki, döviz kurlarındaki, mal veya hisse senedi fiyatlarındaki değişikliklerin derecesini ölçmeye çalışır.

CAMEL(S) modeli, bileşenlerden birinin yetersiz olması durumunda bankanın başarısızlık olasılığının arttığını göstermektedir. Bu bileşenlerin

seçimi, her bir bileşenin bir bankanın finansal tablolarında yer alan bir ana unsuru temsil etmesi düşüncesine dayanır.²

CAMEL(S) derecelendirmesi yapılırken, önce her bir bileşen için 1’den 5’e kadar bir skor verilir. Daha sonra bu 6 bileşenin tamamı için yine 1’den 5’e kadar tek bir skor verilir. Buna bileşik CAMEL(S) derecesi adı verilir (Cole ve Gunther, 1998: 107). Bileşik CAMEL(S) derecesi, 6 bileşen notunun basit bir aritmetik ortalaması değildir (DeYoung, 1998: 7). Denetçi, her bir kuruluşun özel durumunu düşünerek bileşen derecelerini ağırlıklandırır (Feldman, 1999: 13). Bileşenler, mali otoriteler tarafından genellikle şu şekilde ağırlıklandırılırlar: sermaye yeterliliği %20, aktif kalitesi %20, yönetim kalitesi %25, karlılık %15, likidite %10, piyasa riskine duyarlılık %10. Verilen ağırlıklar, subjektif olup düzenleyici kuruluşların geçmiş deneyimlerine dayanmaktadır (Sarker, 2008: 9-10). Her bir bileşen için çeşitli sayıda oran türetmek mümkündür (Mercan ve Yolalan, 2000: 5). Aynı şekilde bir bileşeni oluşturan finansal oranlar, ağırlıkları toplamı 1,00 olacak şekilde ağırlıklandırılır.

Bileşik CAMELS derecesinin hesaplanmasında, denetim sırasında bankaya ilişkin nicel bilgiler kadar bankaya ilişkin gözlemler, denetçinin deneyimleri gibi nitel bilgiler de etkili olmaktadır (Kaya, 2001: 5). ABD Merkez Bankası Governörler Kurulu tarafından çıkarılan Ticari Banka Denetimi El Kitabı, bileşik CAMEL(S) derecelerini aşağıdaki gibi tanımlamaktadır (Cole ve Gunther, 1998: 107):

- 1 – Her yönden güçlü banka,
- 2 – Gerçekte güçlü fakat küçük zayıflıkları olan banka,
- 3 – Finansal veya operasyonel zayıflıkları olan banka,
- 4 – Bankanın gelecekteki var olma kabiliyetini bozacak düzeyde ciddi finansal zayıflığı olan banka,
- 5 – Kısa vadede başarısız olma olasılığı oldukça yüksek olan, kritik finansal zayıflıkları olan banka.

Bulunan zayıflık ve eksikler, düzeltici tedbirlerin alınması için yönetime ve yönetim kurullarına raporlanır. CAMELS dereceleri, kamuoyuyla paylaşılmaz. Çünkü bu bilgi, mevduatların geri çekilmesini hızlandırarak bankanın finansal sıkıntıya girmesine ve belki de kamuoyunun bütün bankacılık sistemine olan güveninin zedelenmesine neden olabilir (Hays vd., 2009: 7).

ABD Merkez Bankası ekonomistleri, CAMELS derecelerinin “yeni”(son altı ay için hesaplanmış) olması durumunda modeli banka başarısızlıklarını tahmin etmede istatistiksel izleme yöntemlerinden daha başarılı görmekte-dirler (Feldman, 1999: 13). Bankacılık sisteminin geleneksel (mikro) göstergeleri olan CAMELS sisteminin iyi çalışabilmesi için; kaliteli verilere ulaşılabilmesi, gözetim altyapısının kurulmuş olması ve iyi işleyen bir piyasanın varlığına ihtiyaç vardır. Bu nedenle CAMELS

² CAMEL bileşenlerinin seçimi konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Lane vd. (1986), Looney vd. (1989), Elliott vd. (1991), Eccher vd. (1996) ve Thomson (1991).

sistemi, gelişmiş ülkelerde anlamlı sonuçlar verirken gelişmekte olan ülkelerde bankacılık sisteminin performansını ölçmeye yarayacak başka göstergelere de ihtiyaç duyulabilir (Çelik, 2004: 80-81).

Ülkemizde bankacılık sektörünün denetim görevi, 1999 yılında 4389 sayılı Bankalar Kanunu ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)'ya verilmiştir. BDDK bu görevi, yerinden denetim ve uzaktan gözetim olmak üzere iki boyutlu bir denetim sistemi ile yerine getirmektedir. Yerinden denetim görevi, Bankalar Kanunu ile BDDK adına Bankalar Yeminli Murakıpları tarafından, uzaktan gözetim ise, BDDK İzleme Dairesi tarafından icra edilmektedir. Yerinden denetim ve uzaktan gözetim birbirine alternatif denetim yolları olmayıp, denetimin birbirini tamamlayan iki boyuttur (Özsoy, 2004: 9). Ülkemizde BDDK, CAMELS derecelendirme sistemini uzaktan gözetim faaliyetlerinin bir parçası olarak kullanmaktadır. Böylece Türk bankacılık sektörünün banka bazında finansal oranlarının kullanılmasıyla performans analizi yapılmakta, CAMELS bileşenlerine göre derecelendirmenin yapıldığı “Bankacılık Sektörü Performans Analizi Raporu” hazırlanmaktadır. Hazırlanan bu raporlar, yılda iki kez düzenlenmekte; herhangi bir olumsuz gelişme tespit edildiğinde, standart raporun düzenlenmesi beklenmeksizin ilgili birimler ve karar vericiler bilgilendirilmektedir (Kılıç ve Fettahoğlu, 2005: 94).

3. LİTERATÜR

Bankacılık sektöründe yaşanan rekabet; bankaları, kaynaklarını en etkin şekilde kullanmaya zorlamaktadır. Diğer ekonomik sektörlerden farklı olarak kaynak dağılımını belirleyen ve finansal aracılık görevini üstlenen bankacılık sektörünün etkin ve verimli çalışması, ülke ekonomisi açısından büyük önem taşımaktadır (Ertuğrul ve Karakaşoğlu, 2008: 20). Bu nedenle bankaların performansları ya da başarısızlıkları hem ulusal hem de uluslararası düzeyde önem verilen bir konudur. Bankaların finansal sağlamlıkları ve yönetim kalitelerinin ölçümünde genellikle finansal oranlar kullanılır (Wirnkar and Tanko, 2008: 4). Hizmet sektörünün en önemli bölümünü oluşturan bankacılık kesiminin performansını değerlendirmede finansal analiz yanı sıra hizmet kalitesi, müşteri memnuniyeti gibi finansal olmayan kriterlerin de analiz edilmesi gerekir. Ancak finansal olmayan kriterlerin özellikle de müşteri memnuniyetinin belirlenmesinde, farklı mekanlar ve zaman problemi uygulamada önemli bir kısıtı oluşturur. Bu nedenle genellikle çalışmalarda, finansal göstergeler ve ileri aşamasında risk kriterleri ele alınmaktadır (Sezgin, 2007: 188). Banka denetçileri de, bankaların performansını ölçmek için CAMELS sisteminin bir parçası olarak finansal oranları kullanmaktadırlar. Banka performansını ölçmede oranları kullanan ampirik çalışmalara Beaver (1966), Altman (1968), Maishanu (2004) ve Mous (2005) örnek gösterilebilir (Wirnkar and Tanko, 2008: 5-6).

Beaver (1966) öncü çalışmasında, iflas tahmininde finansal oranları kullanmıştır. Ancak, Beaver çalışmasında tek bir oran kullanmıştır. Altman (1968), bu durumu çoklu diskriminant analizi kullanarak değiştirmiştir.

Altman'ın analizi, tek bir tahmin modelinde birkaç finansal oranın bilgisini içermektedir. Altman Z-Skor modeli, çoklu diskriminant analizinin bir sonucuydu. Bu model, kullanımı kolay ve sonuçları yüksek düzeyde kesinlik içerdiğinden uzun yıllar popülerliğini korumuştur. Çoklu diskriminant analizi modelinin eleştirisi ise Altman'ın farklı sektörlerdeki işletmelere aynıymış gibi davranması ve finansal oranların sağlıklı bir gösterge olması için farklı sektörlerdeki işletmelerin farklı değerlere sahip olmaları gerektiği gerçeğini göz ardı etmesidir. Maishanu (2004), bankaların finansal durumlarının belirlenmesinde finansal analistlere yardımcı olacak sekiz finansal oran tanımlamıştır. Ticari bankaların başarısızlıklarını tahmin etmek için tek değişkenli bir model geliştirmiştir. Finansal oranları kullanan bu iki başarısızlık tahmin eden modeller karşılaştırıldığında, Mous (2005) karar ağaçları yaklaşımının çoklu diskriminant analizinden daha iyi çalıştığını, karar ağacının iki yıl içinde iflas eden bankaların %89'unu, çoklu diskriminant analizinin ise %81'ini doğru tahmin ettiğini bulmuştur. Kullanılan finansal oranlar; karlılık, likidite, kaldıraç, devir hızı ve toplam varlıklar değişkenlerine sahiptir.

Ülkemizde CAMELS sisteminin etkinliği, ampirik çalışmalarla test edilmeye çalışılmıştır. Aşağıda bu çalışmalara örnekler verilmiştir.

Kaya (2001), ülkemizde faaliyet gösteren toplam 45 bankayı 1997 ve 2000 yılları için CAMELS bileşenleri açısından değerlendirmiş ve modelin ülkemizdeki etkinliğini araştırmıştır. CAMELS sisteminin performansı, 1997 yılı için başarılı ve başarısız şeklinde değerlendirilen bankaların gelecek dönemlerde (1998-Eylül 2001) TMSF kapsamına alınma durumları bağlamında sınırlanmıştır. 1997 yılı için yapılan CAMELS değerlendirmesinde başarısız bulunan 22 bankadan 14'ünün Eylül 2001 tarihi itibarıyla TMSF kapsamına alındığı, CAMELS sisteminin sonraki üç yılda başarısızlığa uğrayan bankaların yüzde 60'ını doğru tahmin ettiği tespit edilmiştir. Buna ek olarak CAMELS sistemine göre başarılı bulunan 23 bankadan 19 tanesinin söz konusu tarih itibarıyla TMSF kapsamına alınmamış olmalarından dolayı CAMELS sisteminin başarılı bankaların %83'ünü doğru tahmin ettiği tespit edilmiştir. Başarısızlığı tahmin etmede karşılaşılan %40'lık hata payının, çalışmanın Eylül 2001 tarihi ile kısıtlı olmasından ve problem yaşayan bazı bankaların henüz TMSF kapsamına alınmamış olma ihtimalinden kaynaklandığı düşünülmüştür. Çalışmanın "herkese açık" nicel verilerle yapılmış olması ve nitel bilgilere sahip olunmaması nedeniyle, CAMELS modeline göre başarılı bulunan ancak TMSF kapsamına alınan banka oranının %17 olması ise modelin ülkemizde etkin bir şekilde kullanılabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Tosuner vd. (2002), faktör analizi yöntemiyle Türk bankacılık sektörünün temel gösterge oranlarını bulmaya çalışmış; CAMELS bileşenlerinin tam anlamıyla Türk bankacılık sektörüne uymadığı yönünde bulgulara ulaşmışlardır.

Ersoy (2003), 2001 krizinden sonra TMSF'ye devredilen özel sermayeli ticari bankaların TMSF'ye devredilmeden önceki performanslarını CAMELS modeline göre inceleyerek TMSF'ye devredilmeyen ticari

bankaların performanslarıyla karşılaştırmıştır. TMSF'ye devredilen bankaların fona devredilmeden önceki performanslarının TMSF'ye devredilmeyen diğer bankalara göre kötü performans gösterdikleri ve bileşik CAMELS derecesi 4 olan bankaların TMSF'ye devredilmeden önce yüksek risk taşıdıkları sonucuna varmıştır.

Canbaş vd.(2005) 27'si 1997-2003 yılları arasında iflas eden olmak üzere toplam 40 özel sermayeli ticari banka üzerinde yapmış oldukları temel bileşenler analizi ile CAMELS kriterlerinin Türk ticari bankalarının özel finansal karakteristiklerini yansıtmadığını öne sürmüşler ve bu durumu Türkiye'deki düzenleyici ve denetleyici faaliyetlerin farklı uygulanmasından kaynaklanabileceği şeklinde yorumlamışlardır. Buna ek olarak, banka denetiminde temel bileşenler analizinin CAMELS modeline alternatif ya da modeli tamamlayıcı bir araç olarak kullanılabilmesini öngörmüşlerdir.

Kılıç ve Fettahoğlu (2005), Türk bankacılık sektörünün performansını 2002-2004 yılları için CAMELS modeli ile analiz etmişler ve modelin sektörde yaşanan gelişmeleri açıkladığı ve modelin öngörü gücünün iyi olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Çinko ve Avcı (2008), CAMELS derecelendirme sistemini kullanarak 1996-2000 yılları arasında ülkemizde faaliyette bulunan 44 banka üzerinde bir çalışma yapmışlardır. Çalışma sonucunda 1997-2001 yılları arasında TMSF'ye devredilen bazı bankaların, faaliyetine devam eden bankalara göre daha başarılı CAMELS derecesi almış oldukları tespit edilmiş ve CAMELS sisteminin ülkemizde kullanılmasının yüksek düzeyde fayda sağlayamayabileceği öne sürülmüştür.

Atikoğulları (2009), KKTC'deki ticari bankaların 2001-2007 yılları arasındaki performanslarını CAMELS modeli ile değerlendirmiş ve tüm bileşenler için bankacılık sektöründe iyileşmenin yaşandığını ve performansların arttığını gözlemlemiştir.

Tükenmez vd. (2010), CAMELS performans değerlendirme sistemi ile Türkiye'de faaliyette bulunan 8 ticari bankanın 2003 - 2007 yıllarına ilişkin performans değerlemesini yapmışlardır. Yapılan analiz sonucunda, incelenen bankaların %88'inin CAMELS puanlarında bir gelişme olduğu yani performanslarında artış gözlemlendiği ortaya konmuştur. Bu gelişmenin ise büyük ölçüde likidite bileşeninden kaynaklandığı belirlenmiştir. Bununla birlikte CAMELS puanları düşen bankalarda ise düşüşün aktif kalitesi, yönetim kalitesi ve ağırlıklı olarak piyasa riskine karşı duyarlılıktan kaynaklandığı görülmüştür. Hiçbir banka 5 yıllık dönemde her bileşen açısından bütünsel bir iyileşme sağlayamamıştır. İncelenen bankaların farklı bileşenler açısından gelişme kaydettikleri bununla birlikte banka stratejilerinin kırılganlık ve kriz etkileri taşıdığı görülmüştür.

Sakarya (2010), yerli ve yabancı sermayeli bankaların 2005-2007 yıllarındaki performanslarını CAMELS modeline göre analiz etmiştir. Sermaye yeterliliği, karlılık ve likidite açısından yerli sermayeli bankaların, aktif kalitesi ve yönetim kalitesi açısından yabancı sermayeli bankaların daha

iyi performans gösterdikleri, piyasa riskine duyarlılık açısından ise yabancı sermayeli bankaların daha hassas oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Şen ve Solak (2011), ülkemizde faaliyet gösteren ticaret bankalarının 1995-2008 arası dönemdeki performanslarını CAMELS modeliyle analiz etmiştir. Kamu bankalarının 2001 krizi öncesinde diğer bankalara göre çok kötü bir performans sergiledikleri ancak kriz sonrası dönemde iyileşme trendi izlediği görülmüştür. Yabancı bankaların sermaye yeterliliği, karlılık ve likidite bakımından 2008 küresel kriz döneminde diğerlerine göre daha kötü bir performans sergilediği, özel yerli bankaların ise dönemin tümü itibarıyla sektör ortalamasını en iyi yansıtan performansı gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Sonuç olarak, CAMELS sistemini Türk ticari bankalarının risk yapısını açıklamada başarılı bulmuşlardır.

Bir bankayla ilgili tarafların (menfaat sahiplerinin) performans kavramına “farklı açılardan” bakmaları kaçınılmazdır. Örneğin, mevduat sahipleri tasarruflarının uzun vadeli idare edilebilme kabiliyeti ile ilgilenirler ve bu menfaatleri denetleyici otoriteler tarafından güvence altına alınır. Diğer yandan kredi verenler, bankanın yükümlülüklerini yerine getirebilmesiyle ilgilenirler. Bu konu derecelendirme kuruluşları tarafından ele alınır. Sermayedarlar, kendi açılarından karın oluşumu ile ilgilenirler; örneğin cari paylarının gelecek getirisini garanti altına almak gibi. Bu ilgi alanı, bankanın değerini belirlemeye çalışan banka analistlerinin değerlendirme yaklaşımlarına yansır. Aynı şekilde yöneticiler de, karın oluşumu ile ilgilenirler ancak acente problemlerine maruz kalırlar ve çalışanların isteklerini dikkate alma durumundadırlar. Bankanın danışmanları ise, yöneticilerin içsel mücadeleleriyle ilgilenebilirler (European Central Bank, 2010: 10). Bu nedenle yapılan ampirik çalışmalarda, amaçların farklı olması nedeniyle bileşenlere ve bileşenleri oluşturan finansal oranlara farklı ağırlıklar verilmesi, hatta bileşen bazında farklı sayıda ve kombinasyonda finansal oranlarla çalışılabilmesi mümkün olmaktadır. Dolayısıyla ampirik çalışmalarda birbiriyle çelişen sonuçlara ulaşılabilir. Bu durumda yapılan çalışma sonuçlarının, bakış açıları gözetilerek yorumlanması yerinde bir yaklaşım olacaktır.

4. ÇALIŞMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Bu çalışmanın amacı; ülkemizde faaliyet gösteren mevduat bankalarının kamusal, özel ve yabancı sermayeli olmak üzere grup bazında performanslarını ölçerek karşılaştırmalı bir analiz yapmak ve bu analiz neticesinde banka gruplarının finansal özellikleri ve performansları arasında bir farklılık olup olmadığını tespit etmektir. Bu amaçla çalışma, Türkiye Bankalar Birliği (TBB)’nin “Türkiye’de Bankacılık Sistemi - Seçilmiş Rasyolar (2001-2010)” adlı istatistikî raporu baz alınarak mevcut 3 kamusal sermayeli mevduat bankası (KSMB), 11 özel sermayeli mevduat bankası (ÖSMB) ve Türkiye’de kurulmuş 11 yabancı sermayeli mevduat bankası (YSMB) olmak üzere toplam 25 banka üzerinde yapılmıştır. Çalışmaya dahil edilen bankalar Tablo 1’de görüldüğü gibidir.

Tablo 1: Çalışmaya Dahil Edilen Bankalar

Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları (Türkiye’de Kurulmuş)
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	Adabank A.Ş.	Arap Türk Bankası A.Ş.
Türkiye Halk Bnk T.A.O.	Akbank T.A.Ş.	Citibank A.Ş.
Türkiye Vakıflar Bnk A.Ş.	Alternatif Bank A.Ş.	Denizbank A.Ş.
	Anadolubank A.Ş.	Deutsche Bank A.Ş.
	Şekerbank T.A.Ş.	Eurobank Tekfen A.Ş.
	Tekstil Bankası A.Ş.	Finans Bank A.Ş.
	Turkish Bank A.Ş.	Fortis Bank A.Ş.
	Türk Ekonomi Bnk. A.Ş.	HSBC Bank A.Ş.
	Türkiye Garanti Bnk A.Ş.	ING Bank A.Ş.
	Türkiye İş Bankası A.Ş.	Millennium Bank A.Ş.
	Yapı ve Kredi Bank. A.Ş.	Turkland Bank A.Ş.

Kaynak: Bankalarımız 2010, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No: 276, Mayıs 2011. www.tbb.org.tr/Dosyalar/Yayinlar/.../Bankalarimiz2010TR.pdf

Bankaların performanslarının ölçümünde birçok yöntem kullanılabilir. Bununla birlikte bu çalışmada, ABD’de geliştirilen ve Türk bankacılık sektöründe de uygulanabilirliği çeşitli çalışmalarla test edilmiş bir yöntem olan CAMELS Performans Değerleme Modeli kullanılmıştır. Söz konusu model çerçevesinde 6 bileşen için toplam 19 adet finansal oran kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan oranlara ilişkin veriler, “Türkiye’de Bankacılık Sistemi - Seçilmiş Rasyolar (2001-2010)” raporundan elde edilmiştir. Çalışma için seçilen oranlar ve söz konusu oranlara verilen ağırlıklar Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2: Çalışmada Kullanılan Finansal Oranlar ve Ağırlıkları³

Bileşen ve Oran Adı	Kısaltma	İlişkinin Yönü	Orana Verilen Ağırlık	Bileşene Verilen Ağırlık
(C) SERMAYE YETERLİLİĞİ				0,20
1. Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Riske Esas Tutar)	SYR1	+	0,50	
2. Özkaynaklar / Toplam Aktifler	SYR2	+	0,30	
3. (Özkaynaklar-Duran Aktifler) / Toplam Aktifler	SYR3	+	0,20	
(A) AKTİF KALİTESİ				0,15
1. Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler	AKR1	+	0,40	
2. Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	AKR2	-	0,30	
3. Duran Aktifler / Toplam Aktifler	AKR3	-	0,30	

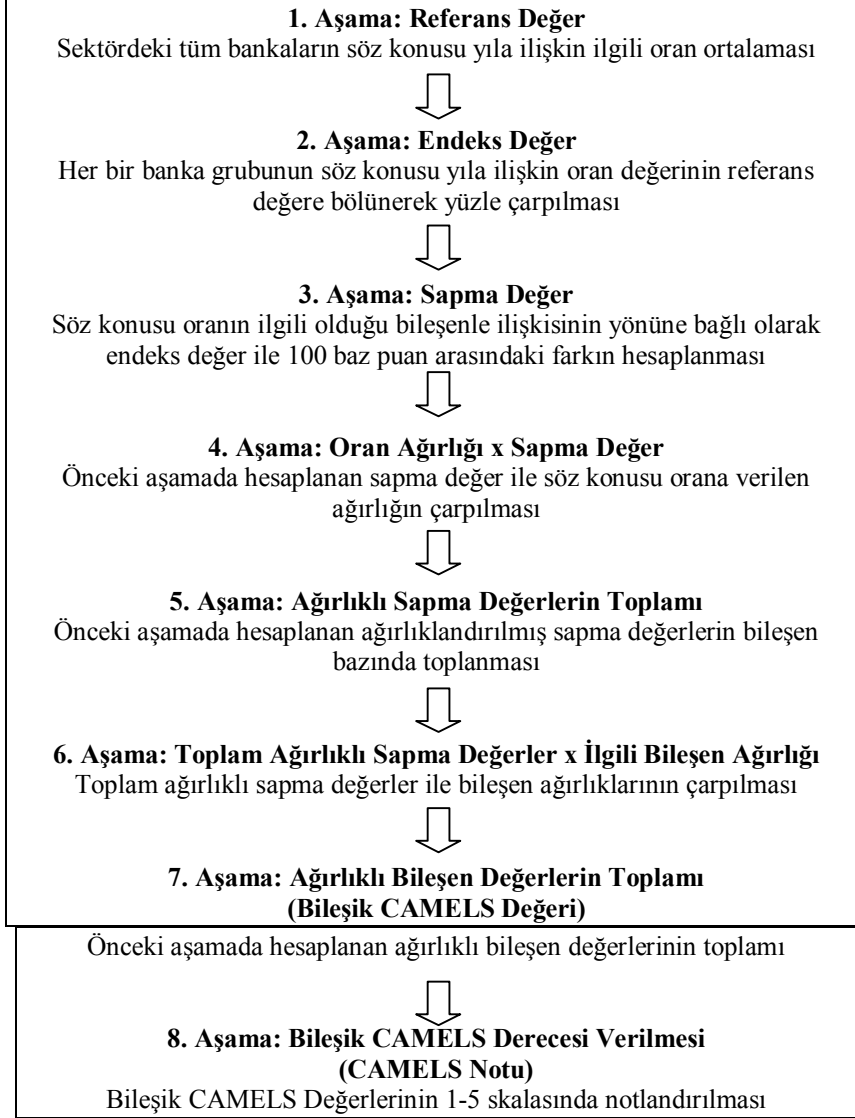
³ İlgili literatür ve yazarların subjektif değerlendirmeleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Bileşen ve Oran Adı	Kısaltma	İlişkinin Yönü	Orana Verilen Ağırlık	Bileşene Verilen Ağırlık
(M) YÖNETİM KALİTESİ				0,15
1. Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	YKR1	-	0,40	
2. Toplam Faaliyet Gelirleri / Toplam Aktifler	YKR2	+	0,30	
3. Şube Başına Net Kar (milyon TL)	YKR3	+	0,30	
(E) KARLILIK				0,15
1. Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	KR1	+ (-)	0,30	
2. Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar	KR2	+ (-)	0,30	
3. Vergi Öncesi Kar / Toplam Aktifler	KR3	+	0,20	
4. Net Dönem Karı (Zararı) / Ödenmiş Sermaye	KR4	+	0,20	
(L) LİKİDİTE				0,20
1. Likit Aktifler / Toplam Aktifler	LR1	+	0,35	
2. Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	LR2	+	0,35	
3. YP Likit Aktifler / YP Pasifler	LR3	+	0,30	
(S) PİYASA RİSKİNE DUYARLILIK				0,15
1. YP Aktifler / YP Pasifler	PDR1	-	0,35	
2. Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	PDR2	-	0,35	
3. Bilanço içi Döviz Pozisyonu / Özkaynaklar	PDR3	-	0,30	

Tablodaki üçüncü sütun (ilişkinin yönü) finansal oran ile oranın ait olduğu bileşen arasındaki ilişkinin yönünü olumlu/olumsuz (+/-) şeklinde göstermektedir. Örneğin özkaynaklar/toplam aktifler oranı (SYR2) arttıkça bankanın sermaye yeterliliği artacaktır. Yani oran ile bileşen arasındaki ilişki pozitif yönlüdür. Diğer yandan takipteki kredilerin toplam krediler ve alacaklara oranı (AKR2) arttıkça bankanın aktif kalitesi düşecektir. Yani oran ile bileşen arasındaki ilişki negatif yönlüdür.

Çalışmanın uygulama kısmı, Şema 1’de görülen aşamalar takip edilerek gerçekleştirilmiştir.

Şema 1: Çalışmada İzlenen Aşamalar (Bileşik CAMELS Derecesinin Hesaplanması)

İkinci aşama tek tek banka bazında da yapılabilir. Bu çalışmada, çalışmanın amacına uygun olarak banka grupları bazında hesaplama tercih edilmiştir. Ayrıca çalışma, herkese açık bulunan nicel verilere dayandığından ve söz konusu bankalar hakkında nitel veriler bulunmadığından dolayı bankalara CAMELS notu verilmesinden özellikle kaçınılmış ve tek bir notu yorumlamak yerine her bir bileşene ait sektör ortalamasından sapma değerlerinin incelenmesinin daha sağlıklı olacağı düşünülmüştür. Dolayısıyla çalışmada, 8. aşama yani notlandırma işlemi gerçekleştirilmemiştir.

5. ÇALIŞMANIN BULGULARI

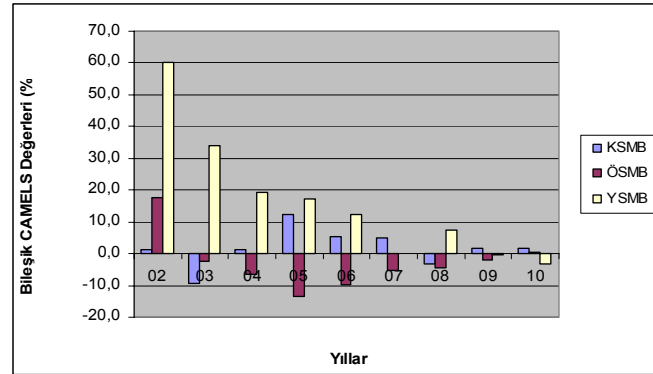
Hesaplamalarda, bankacılık sektörünün finansal oran değerleri, referans değer olarak kullanılmıştır. Hesaplamalar gereği bankacılık sektörünün CAMELS değeri 0 (sıfır)⁴ olacağından tablolarda görülen pozitif rakamlar, ilgili olduğu banka grubunun sektöre göre yüzdesel anlamda daha iyi performans gösterdiği, negatif rakamlar ise sektöre göre yüzdesel anlamda daha kötü performans gösterdiği şeklinde yorumlanmalıdır. Yani banka grubu x ekseninin üzerinde seyrediyorsa sektörden daha iyi, x ekseninin altında seyrediyorsa sektörden daha kötü performans gösteriyor demektir.

Tablo 3 ve Grafik 3, banka gruplarının 6 bileşenin ağırlıklı toplamlarına göre sergiledikleri CAMELS performanslarını göstermektedir.

Tablo 3: Grup Bazında Bileşik CAMELS Değerleri

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
KSMB	1,2	-9,5	1,2	12,3	5,6	4,9	-3,3	1,8	1,6
ÖSMB	17,5	-2,4	-6,4	-13,5	-9,8	-5,4	-4,3	-1,8	0,5
YSMB	60,2	34,0	19,5	17,0	12,5	0,1	7,3	-0,2	-3,0

Grafik 3: Grup Bazında Bileşik CAMELS Performansları

Toplam bileşenler açısından bakıldığında, KSMB 2003 ve 2008 yılları haricinde bankacılık sektör ortalamasının üzerinde bir performans sergilemiştir. ÖSMB, 2002 ve 2010 yılları hariç sektör performansının gerisinde kalmıştır. YSMB ise, 2001 bankacılık krizinden sonra sektör ortalamasının oldukça üzerinde bir performans sergilerken 2009-2010 yılları itibariyle sektöre göre kötü bir performans göstermiştir.

Yalnızca bileşik CAMELS değerlerinin yorumlanması grup performansları hakkında bir fikir vermekle birlikte, iyi ya da kötü performansların hangi bileşenlerden kaynaklandığı konusunda bir soru işareti doğurmaktadır. Banka gruplarının hangi finansal özellikleri itibariyle söz

⁴ Örneğin 1. aşama (referans değer): 2010 yılı için SYR1(Sektör)=19,17; 2.aşama (endeks değer): (19,17/19,17)x100=100; 3. aşama (sapma değer) 100-100=0 diğer aşamalara gerek yoktur.

konusu yıllarda performanslarının değişiklik gösterdiğini anlamak için CAMELS bileşenlerine tek tek bakmak faydalı olacaktır.

Tablo 4-5 ve Grafik 4’te sermaye yeterliliği bileşeni açısından grup bazında performansları göstermektedir.

Tablo 4: Sermaye Yeterliliğine İlişkin Finansal Oranların Değerleri

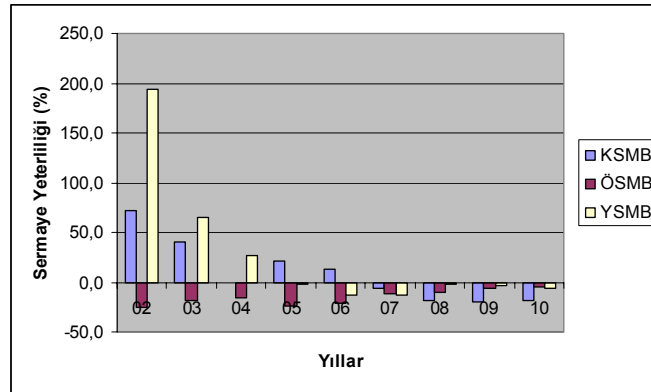
SYR1	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SEKTÖR	-	24,18	30,92	28,79	24,16	21,98	19,07	18,14	20,91	19,17
KSMB	-	50,24	56,30	37,08	37,69	29,11	20,13	16,43	18,40	16,74
ÖSMB	-	19,72	23,50	22,26	17,21	17,51	17,19	16,38	19,71	18,22
YSMB	-	33,10	34,01	24,93	15,96	15,39	13,93	16,17	18,16	16,81
SYR2	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SEKTÖR	9,02	12,08	14,23	15,00	13,54	11,96	13,10	11,72	13,33	13,42
KSMB	8,82	9,95	11,52	9,42	10,65	10,36	10,29	8,34	9,40	9,88
ÖSMB	7,84	12,72	14,73	15,57	12,40	10,39	12,23	11,07	13,04	13,39
YSMB	22,51	22,99	25,33	21,04	16,03	11,77	13,03	12,38	14,31	13,43
SYR3	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SEKTÖR	-3,61	1,79	6,13	7,59	8,21	7,80	9,04	8,26	9,85	10,28
KSMB	1,92	3,95	7,76	6,11	7,83	8,04	8,05	6,01	7,18	7,85
ÖSMB	-9,40	0,15	3,64	5,27	5,54	4,91	6,96	6,91	8,83	9,48
YSMB	17,72	15,14	17,55	15,92	12,06	8,72	9,47	8,97	10,49	10,48

Kaynak: www.tbb.org.tr

Tablo 5: Sermaye Yeterliliği Bileşen Değerleri

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
KSMB	72,6	40,6	-0,7	20,7	12,8	-5,9	-18,8	-20,3	-19
ÖSMB	-26	-19	-16,3	-23,4	-21,5	-11,5	-9,8	-5,6	-4,1
YSMB	194,3	65,7	27,3	-2,1	-13,1	-12,7	-2	-3,1	-5,7

Grafik 4: Sermaye Yeterliliği Bileşenine İlişkin Performanslar

Sermaye yeterliliği, bir bankanın beklenmedik kayıpları karşılayabilme kabiliyetini göstermektedir. Bileşenin yüksek olması, bankanın meydana gelebilecek ani mevduat çekimleri gibi beklenmedik

kayıplara karşı güçlü olduğu anlamına gelir (Atikoğulları, 2009: 216). Bankaları düzenleyici kuruluşlar, bankaların sermaye pozisyonlarını çok yakından takip ederler. Bankalar, doğası gereği yüksek düzeyde borçlanan kurumlar olduğundan özkaynak/toplam aktifler oranındaki bir düşüş bankaların kredilerden ya da piyasadan kaynaklanan kayıpları absorbe etme hızını keser (Hays vd., 2009: 8). Çalışmada, bileşeni temsil etmek üzere 3 adet finansal oran kullanılmıştır. Bunlardan en önemli ve bileşen içerisinde en etkili olan oran SYR1'dir. SYR1'e ilişkin 2001 yılı verisine ulaşılamamıştır. KSMB'nın kriz sonrası dönemde 2002-2003 yıllarında SYR1 değeri %50-55 gibi oldukça yüksek bir seviyededir. YSMB'nda ise %30-35 civarındayken ÖSMB'nda %20 düzeyindedir. SYR1'in bu kadar yüksek değerlere sahip olmasında kuşkusuz kriz sonrası yeniden yapılandırma programının etkisi büyüktür. Genel olarak incelenen dönemde mevduat bankalarının sermaye yeterliliğine ilişkin performansları son 4 yılda sektörün gerisinde kalmış görünse de, SYR1 %15-20 aralığında seyretmektedir. Bu oran, Basel II uzlaşısı ile öngörülen %8 düzeyinin oldukça üzerindedir. 2008 yılında yaşanan küresel krize rağmen mevduat bankalarının kanuni açıdan sermaye yeterliliklerinde zayıflık görünmemektedir. Ancak yüksek sermaye yeterlilik oranları, banka denetim otoriteleri için sorun olmamakla birlikte, bu durum banka sermayedarları için ciddi bir sorundur. Atıl kalan sermaye, bankanın riskten kaçındığının bir göstergesidir. Ancak riskin olmaması kazancın da daha az olması anlamına gelmektedir. Bu nedenle yasal sermaye yeterliliği oranı yerine bankanın gerçek sermaye ihtiyacının belirlenmesi ve risk-getiri dengesinin gözetilerek sermaye yeterliliği ile özkaynak karlılığının bir arada değerlendirilmesi performans açısından daha makul bir yaklaşım olacaktır.

Aktif kalitesi bileşeni açısından banka gruplarının yıllara göre performansları Tablo 6-7 ve Grafik 5'te özetlenmiştir.

Tablo 6: Aktif Kalitesine İlişkin Finansal Oranların Değerleri

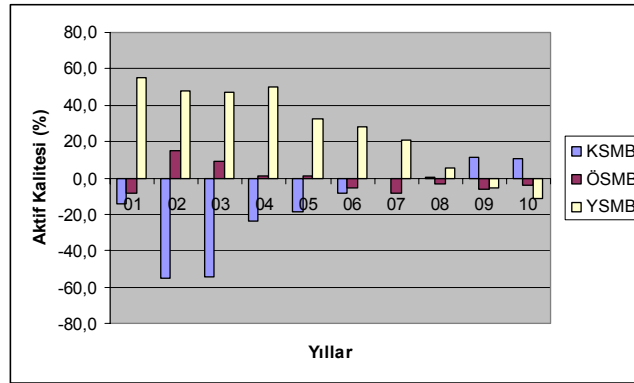
AKR1	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SEKTÖR	21,92	26,51	28,02	33,69	38,56	44,97	49,98	51,98	47,71	52,90
KSMB	14,82	13,80	15,31	20,15	25,34	32,83	38,63	41,97	41,51	49,18
ÖSMB	22,81	30,80	33,01	39,57	43,58	48,08	52,14	54,11	47,55	52,74
YSMB	27,60	38,14	43,77	53,04	55,15	58,14	64,11	63,21	60,78	61,28
AKR2	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SEKTÖR	37,44	18,50	12,33	6,16	4,90	3,75	3,50	3,60	5,43	3,71
KSMB	55,73	48,57	33,77	11,12	7,97	5,11	4,06	3,80	4,47	3,33
ÖSMB	36,36	9,06	6,81	5,04	4,18	3,59	3,60	3,49	5,39	3,31
YSMB	4,47	4,03	2,77	2,58	3,68	2,67	2,82	4,07	7,86	6,15
AKR3	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SEKTÖR	12,63	10,29	8,10	7,41	5,33	4,16	4,05	3,46	3,48	3,14
KSMB	6,91	6,00	3,76	3,31	2,82	2,31	2,24	2,33	2,22	2,04
ÖSMB	17,25	12,57	11,09	10,30	6,87	5,47	5,27	4,16	4,21	3,92
YSMB	4,79	7,85	7,78	5,12	3,97	3,05	3,55	3,41	3,82	2,96

Kaynak: www.tbb.org.tr

Tablo 7: Aktif Kalitesi Bileşen Değerleri

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
KSMB	-14,0	-55,4	-54,2	-23,7	-18,4	-8,4	-0,4	0,4	11,0	10,8
ÖSMB	-8,4	15,2	9,5	0,7	0,9	-5,4	-8,2	-3,5	-6,2	-4,3
YSMB	55,4	48,1	46,9	49,7	32,3	28,4	20,9	5,2	-5,4	-11,6

Grafik 5: Aktif Kalitesi Bileşenine İlişkin Performanslar

Aktif kalitesi içerisindeki en önemli unsur kredilerdir. Çünkü krediler en riskli ve genellikle bir bankanın varlıkları içerisinde en büyük paya sahip olan varlıklardır (Atıkoğulları, 2009: 216). Kredi riskinin tamamen elimine edilmesi istenen bir durum olmakla birlikte karlı olmadığı için bu riskin makul seviyelerde kontrol edilmesi ve yönetilmesi oldukça önemlidir. Batık krediler, yönetimin bir kredinin geri tahsil edilemeyeceğine kanaat getirmesiyle ortaya çıkar. Zaman zaman düzenleyiciler, kredi şartları bozulduğunda kredilerin defter değerlerini azaltmaları için bankalara baskı yaparlar (Hays vd., 2009: 8). Çalışmada, bileşeni temsil etmek üzere 3 adet finansal oran kullanılmıştır. Toplam aktifler içerisinde en yüksek kredi ve alacak payına (AKR1) sahip olan grup YSMB'dir. En düşük paya ise KSMB sahiptir. İncelenen dönem içerisinde en düşük AKR1 değeri 2001 bankacılık krizinde yaşanmıştır. Kriz sonrası dönemde sürekli yükseliş trendi gösteren krediler, 2009 küresel finansal kriz ile bir miktar düşmüş ancak 2010'da tekrar yükselişe geçmiştir. Toplam krediler içerisinde takipteki kredilerin en yüksek olduğu dönem yine 2001 kriz dönemidir. Kredileri en çok takibe düşen banka grubu ise %55 gibi yüksek bir değerle KSMB'dir. Aynı dönemde bu oran ÖSMB'de %36, YSMB'de ise %4,5 seviyesindedir. Kriz sonrası dönemde özellikle ÖSMB'nde takipteki kredilerin payı oldukça hızlı bir şekilde azalmıştır. Her üç grup bankada da takipteki krediler 2009 krizi yaşanırken bir miktar yükselmiş ancak 2010'da tekrar düşüşe geçmiştir. İncelenen son oran olan AKR3'ün yani duran varlıkların aktifler içerisindeki payının artması, aktif kalitesini bozan bir durumdur ve dolayısıyla bankaların performanslarını olumsuz etkiler. Bankacılık sektöründe duran varlıkların payı 2001 yılında yaklaşık %13 iken bu oran yıllar itibarıyla azalarak 2010'da %3 seviyesine düşmüştür.

Yönetim kalitesi bileşeni açısından banka gruplarının yıllara göre performansları Tablo 8-9 ve Grafik 6’da özetlenmiştir.

Tablo 8: Yönetim Kalitesine İlişkin Finansal Oran Değerleri

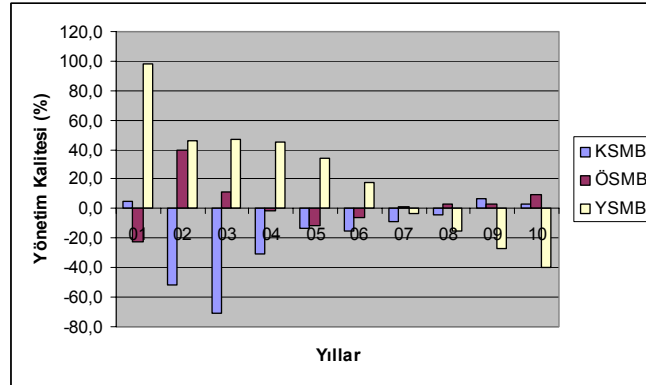
YKR1	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SEKTÖR	37,44	18,50	12,33	6,16	4,90	3,75	3,50	3,60	5,43	3,71
KSMB	55,73	48,57	33,77	11,12	7,97	5,11	4,06	3,80	4,47	3,33
ÖSMB	36,36	9,06	6,81	5,04	4,18	3,59	3,60	3,49	5,39	3,31
YSMB	4,47	4,03	2,77	2,58	3,68	2,67	2,82	4,07	7,86	6,15
YKR2	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SEKTÖR	2,57	9,35	9,37	8,58	7,18	6,68	7,10	6,26	7,21	5,98
KSMB	6,29	10,22	9,37	7,52	6,11	6,08	6,00	5,08	5,94	5,18
ÖSMB	-0,18	8,49	8,63	8,52	7,27	6,26	7,38	6,41	7,48	6,24
YSMB	10,92	16,12	17,11	14,42	10,83	8,99	7,94	7,62	9,07	6,94
YKR3	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SEKTÖR	-1,63	0,39	0,94	1,06	0,91	1,60	1,88	1,45	2,16	2,26
KSMB	-0,59	0,52	0,91	1,25	1,41	1,74	2,05	1,62	2,53	2,51
ÖSMB	-2,10	0,66	0,81	0,76	0,37	1,30	1,97	1,51	2,27	2,55
YSMB	0,22	0,30	0,67	1,11	1,18	1,37	0,95	0,65	0,95	0,90

Kaynak: www.tbb.org.tr

Tablo 9: Yönetim Kalitesi Bileşen Değerleri

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
KSMB	4,6	-51,6	-70,6	-30,6	-13,4	-14,7	-8,3	-4,4	6,9	3,4
ÖSMB	-22,3	39,3	11,4	-1,5	-11,8	-5,8	1,5	3,2	3,0	9,5
YSMB	98,5	46,1	47,2	45,2	34,0	17,6	-3,5	-15,2	-26,9	-39,6

Grafik 6: Yönetim Kalitesi Bileşenine İlişkin Performanslar

Yönetim kalitesi bileşeni, diğer bileşenlerle karşılaştırıldığında en ileriye dönük bileşendir. Aynı zamanda ölçümü en zor olan ve yalnızca cari performansla ilişkili olmayan bir bileşendir. Eğitim seviyesi, uzmanlık derecesi gibi unsurları içermesine (Atikoğulları, 2009: 216) rağmen mevcut finansal veriler içerisinde en uygun ölçü olarak 3 finansal oran seçilmiştir. YKR1, takipteki kredilerin toplam kredilere oranını göstermektedir. Aynı

oran aktif kalitesini de etkilemektedir. Kredi riskini en iyi yöneten banka grubu YSMB'dır. Yönetim kalitesini gösteren bir başka ölçü de, aktif getiri oranı (YKR2)'dir. En yüksek getiri oranına YSMB sahiptir. Şube başına net kar (YKR3) açısından bakılacak olursa 2001 yılında hem bankacılık sektörü hem de KSMB ve ÖSMB zarar açıklamışlardır. YSMB ise, az da olsa kar elde etmeyi başarmışlardır. Sonraki dönemde şube başına net kar pozitifte dönerek 2009-2010 yıllarında 2 milyon TL'nin üzerine çıkarken, YSMB son 4 yıldır 1 milyon TL'nin altında kar açıklarak sektörün ve diğer banka gruplarının gerisinde kalmıştır.

Kazançlar bileşeni açısından banka gruplarının yıllara göre performansları Tablo 10-11 ve Grafik 7'de özetlenmiştir.

Tablo 10: Kazançlara İlişkin Finansal Oranların Değerleri

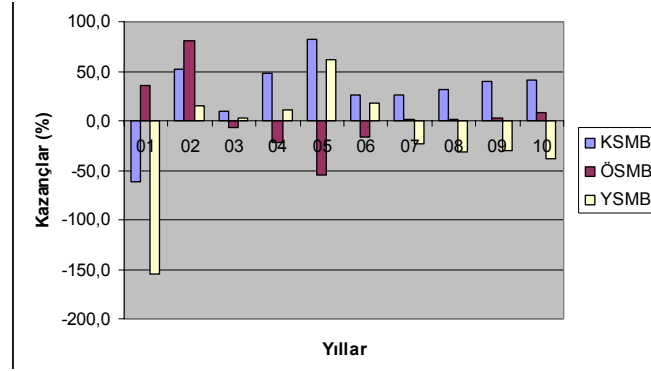
KR1	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SEKTÖR	-6,64	1,11	2,25	2,11	1,44	2,26	2,55	1,81	2,44	2,22
KSMB	-2,96	1,56	2,15	2,51	2,30	2,60	2,76	1,88	2,56	2,31
ÖSMB	-7,68	2,03	2,05	1,61	0,59	1,75	2,44	1,75	2,41	2,35
YSMB	1,47	1,28	2,67	2,61	2,46	2,57	2,01	1,29	1,85	1,43
KR2	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SEKTÖR	-76,53	9,17	15,79	14,05	10,63	18,94	19,50	15,45	18,29	16,55
KSMB	-33,49	15,65	18,70	26,64	21,65	25,15	26,82	22,55	27,21	23,35
ÖSMB	-103,81	16,00	13,92	10,31	4,73	16,88	19,93	15,85	18,51	17,57
YSMB	7,75	5,59	10,56	12,40	15,33	21,83	15,42	10,41	12,94	10,63
KR3	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SEKTÖR	-3,74	1,66	3,22	2,97	2,28	2,90	3,13	2,24	3,01	2,73
KSMB	-0,63	2,46	3,45	3,46	3,34	3,39	3,44	2,36	3,19	2,83
ÖSMB	-6,15	2,22	2,76	2,44	1,32	2,31	2,97	2,15	3,01	2,88
YSMB	7,87	3,98	5,09	3,82	3,34	3,16	2,46	1,65	2,14	1,79
KR4	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SEKTÖR	-105,22	19,62	41,73	43,55	28,52	43,43	46,99	34,58	48,93	47,63
KSMB	-43,33	28,61	48,48	70,73	61,69	62,51	72,21	62,49	102,29	110,08
ÖSMB	-145,84	45,20	45,09	36,30	12,36	38,21	53,64	37,91	56,95	57,34
YSMB	13,11	14,28	30,60	47,02	54,37	58,32	32,01	20,93	28,14	24,16

Kaynak: www.tbb.org.tr

Tablo 11: Kazançlar Bileşeni Değerleri

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
KSMB	-61,9	52,2	9,0	48,5	81,7	26,5	26,4	32,2	39,1	40,5
ÖSMB	36,0	80,3	-7,4	-22,0	-54,1	-16,5	1,1	0,9	3,3	8,9
YSMB	-154,3	15,6	2,1	11,0	61,8	17,3	-23,3	-31,6	-30,3	-38,1

Grafik 7: Kazançlar Bileşenine İlişkin Performanslar

Bir bankanın gelecekte var olabilmesi, varlıklarından yeterli seviyede gelir elde edebilme kabiliyetine bağlıdır (Atikoğulları, 2009: 216). Kazançlar bileşeni için 4 adet oran kullanılmıştır. Aktif karlılığı (KR1), 2001 yılında hem sektör hem de KSMB ve ÖSMB için negatif düzeydedir. YSMB ise, yaklaşık 1,5 düzeyinde aktif karlılığına sahiptir. Kriz sonrası dönemde pozitif değerlere ulaşan oran incelenen dönem içerisinde genel olarak 2'nin üzerine çıkmış ancak YSMB son 3 yıldır sektörün ve diğer banka gruplarının gerisinde kalarak 2 seviyesini görememiştir. Özkaynak karlılığı (KR2), 2001 yılında YSMB hariç diğer banka gruplarında ve sektörde rekor düzeyde negatif değer almıştır. Bu dönemde YSMB, yaklaşık %8 düzeyinde özkaynak karlılığı açıklamıştır. Kriz sonrası dönemde KR2, pozitif dönerek hızla yükselmiş ancak YSMB son 3 yıl itibarıyla yine sektörün gerisinde kalmıştır. Kazançlar bileşeni açısından KSMB en iyi performansı gösterirken, YSMB en kötü performans gösteren banka grubu olmuştur.

Likidite bileşeni açısından banka gruplarının yıllara göre performansları Tablo 12-13 ve Grafik 8'de özetlenmiştir.

Tablo 12: Likidite Bileşenine İlişkin Finansal Oranların Değerleri

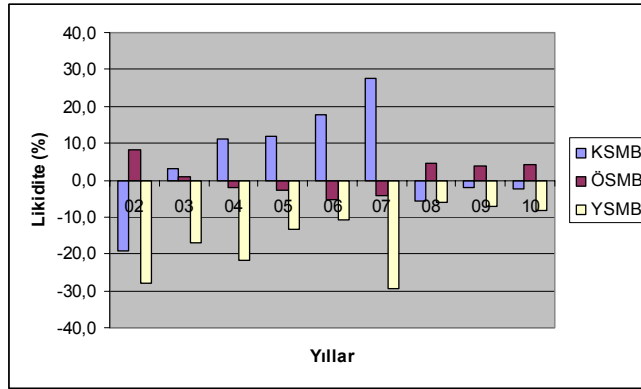
LR1	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SEKTÖR	32,02	34,26	38,83	37,42	39,92	39,56	37,10	26,62	33,02	32,80
KSMB	21,23	21,90	34,02	32,79	39,17	44,35	44,59	22,30	29,73	30,17
ÖSMB	36,19	40,02	40,75	40,24	40,83	37,74	35,18	28,30	34,89	34,09
YSMB	34,19	30,10	35,88	34,54	34,97	36,47	28,13	26,83	32,26	32,51
LR2	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SEKTÖR	-	75,10	80,48	84,30	74,79	65,27	62,43	44,48	54,34	54,71
KSMB	-	56,29	77,05	104,93	85,34	71,01	73,05	35,49	44,83	45,14
ÖSMB	-	79,71	79,84	74,73	69,00	61,18	57,36	45,62	56,67	56,93
YSMB	-	49,83	58,99	56,17	60,30	57,89	47,73	48,01	57,18	58,96
LR3	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SEKTÖR	-	42,25	45,78	49,29	48,13	48,68	42,15	33,06	32,23	27,78
KSMB	-	44,92	57,43	59,21	58,46	63,32	59,72	39,66	39,29	33,02
ÖSMB	-	42,56	45,16	48,17	47,06	46,72	42,72	34,45	32,50	28,82
YSMB	-	27,63	39,42	39,02	45,12	42,75	26,94	24,44	24,77	19,45

Kaynak: www.tbb.org.tr

Tablo 13: Likidite Bileşeni Değerleri

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
KSMB	-19,2	3,1	11,3	11,8	17,8	27,6	-5,8	-1,9	-2,3
ÖSMB	8,3	1,0	-2,1	-2,7	-5,2	-4,2	4,6	3,8	4,1
YSMB	-28,1	-16,9	-21,7	-13,3	-11,0	-29,3	-6,1	-7,1	-8,1

Grafik 8: Likidite Bileşenine İlişkin Performanslar

Likidite, bankaların borçlarını ödeyebilme kapasitesidir. Likidite riski, bankanın taahhütlerini zamanında veya makul bir maliyetle karşılayamaması tehlikesidir. Bankacılıkta taahhüdünü hiç ve hatta zamanında yerine getirememe sonuçları çok ağır olan ve genellikle bankanın tasfiyesi ile sonuçlanan bir risktir. Likidite riski bankaların aracılık işlevini yerine getirebilmek, daha doğrusu bankacılık yapabilmek için mecburen üstlendikleri en temel risktir (Altuntaş, 2006: 111). Bankanın likidite durumu, beklenmedik mevduat çıkışlarını önlemede önemlidir. Likidite krizinin çözümlenememesi banka iflasları ile sonuçlanabilmektedir. Bu durum bankaların karşı karşıya gelebileceği en önemli risklerden birisidir (Şen ve Solak, 2011: 54). Likidite bileşeni için 3 adet finansal oran kullanılmıştır. Genel olarak her üç likidite oranının da oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bankalar özellikle 2001 krizinden hemen sonraki dönemde likit kalmayı tercih etmişlerdir. Zamanla finansal istikrarın sağlanmasıyla oranlarda bir miktar düşüş yaşanmıştır. Likiditenin yüksek olması, bankanın iyi performans gösterdiği anlamına gelir. Çünkü bu şekilde banka likidite riskini azaltmış olur. Ancak likidite ile getiri arasındaki ilişkinin ters yönlü olduğu unutulmamalıdır. Aktiflerin vadesi kıaldıkça getirisi azalmaktadır. Bu nedenle likidite riski, dikkatle yönetilmesi gereken bir husustur.

Piyasa riskine duyarlılık bileşeni açısından banka gruplarının yıllara göre performansları Tablo 14-15 ve Grafik 9'da özetlenmiştir.

Tablo 14: Piyasa Riskine Duyarlılık Bileşenine İlişkin Finansal Oranların Değerleri

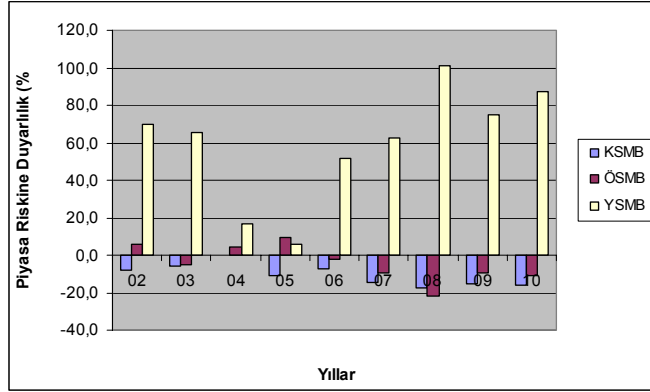
PDR1	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SEKTÖR	-	91,94	90,74	91,68	90,41	89,96	86,54	88,84	85,76	85,51
KSMB	-	95,98	96,08	92,20	91,09	91,45	92,42	95,93	95,98	94,14
ÖSMB	-	90,94	90,58	91,14	90,24	91,98	92,08	96,90	90,61	91,49
YSMB	-	86,24	85,82	86,55	91,59	77,93	64,25	57,24	53,84	51,01
PDR2	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SEKTÖR	6,16	4,30	3,45	5,31	4,05	3,83	4,08	3,63	4,09	3,52
KSMB	10,49	5,26	4,65	5,47	3,77	4,18	4,04	3,53	4,29	3,41
ÖSMB	4,71	4,09	2,37	4,85	3,96	3,31	3,68	3,10	3,57	3,21
YSMB	10,45	12,92	9,95	6,81	5,22	4,56	5,06	4,98	5,28	4,87
PDR3	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SEKTÖR	-	33,64	28,18	22,27	25,31	31,56	34,23	33,20	33,85	33,00
KSMB	-	13,86	9,18	21,24	17,65	19,99	15,79	11,92	9,53	12,75
ÖSMB	-	42,24	33,78	28,01	34,03	33,66	24,89	10,81	25,66	21,74
YSMB	-	35,59	29,80	28,53	21,49	84,03	106,56	144,46	121,32	130,17

Kaynak: www.tbb.org.tr

Tablo 15: Piyasa Riskine Duyarlılık Bileşen Değerleri

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
KSMB	-8,3	-6,0	-0,1	-11,2	-7,2	-14,2	-17,5	-15,6	-16,0
ÖSMB	5,6	-5,1	4,5	9,5	-2,0	-9,4	-22,1	-9,7	-10,9
YSMB	69,7	65,7	16,4	6,0	51,9	62,7	101,1	74,7	87,5

Grafik 9: Piyasa Riskine Duyarlılık Bileşenine İlişkin Performanslar

Piyasa riski, genel anlamda bankaların bilanço içi ve bilanço dışı hesaplarında takip ettikleri varlık ve pozisyonların cari piyasa değerinin düşmesi nedeniyle zarara uğraması ihtimali olarak tanımlanmaktadır (Altıntaş, 2006: 241). Piyasa riskine duyarlılık bileşeni için 3 adet finansal oran seçilmiştir. PDR1 ve PDR3 kur riski, PDR2 ise faiz oranı riskini izlemek için seçilmiştir. Faiz oranı riski, bankaların faiz oranlarındaki değişiklikler nedeniyle zarara uğraması tehlikesidir. Kur riski ise, bankaların

bilançolarının aktiflerinde ve pasiflerinde aynı tutarda ve cinstе yabancı para bulunmamasından kaynaklanan zarara uğrama olasılıklarıdır. Aktifteki döviz varlıkları pasifteki döviz borçlarını geçiyorsa pozisyon fazlası, tersine pasifteki döviz borçları aktifteki döviz varlıklarını geçiyorsa pozisyon açığından söz edilir. Ulusal para değerlenirse pozisyon fazlası olan bankalar, ulusal para devalüasyona uğrarsa pozisyon açığı olan bankalar zarara uğrarlar. (www.ekodialog.com). Bu durumda PDR1 ve PDR3'ün %100 olması istenen bir durumdur. Yani pozisyon fazlası da, açık pozisyon da kur riskini arttırmaktadır. Genel olarak, kur riskine en çok duyarlılık gösteren grup YSMB, en az duyarlılık gösteren ise KSMB'dır. Yine faiz riskine en duyarlı banka grubu YSMB, en az duyarlı ise ÖSMB'dır. Burada dikkat edilmesi gereken bir husus da şudur: Bankalar sadece kendi risklerini iyi yönetememekten batmazlar veya zarar görmezler. Sistemdeki diğer banka ve finans kurumlarından kaynaklanan problemler, ödemeler sistemi aracılığıyla veya ortaya çıkan panik sebebiyle sağlıklı kurumların da çok kısa süre içinde çökmesine sebep olabilir. Sistemik risk olarak adlandırılan bu riskin kaynağı sadece ulusal değil, uluslararası da olabilir. Ulusal finansal sistemlerinin global finansal sisteme entegrasyonu arttıkça uluslararası sistemik risklere maruz kalma riski de artar (Altıntaş, 2006: 481-482). Dolayısıyla piyasa riskinin yanında sistematik riskler de hesaba katılmalıdır.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Ülkeler için finans sektörü, ekonomiye yön veren önemli bir sektördür. Finansal sektör içerisinde en büyük paya sahip olan bankaların denetimi ve performansları dikkate değer bir konudur. Bu çalışmada, ülkemizde faaliyet gösteren mevduat bankalarının kamusal, özel ve yabancı sermayeli olmak üzere grup bazında 2001-2010 dönemi performansları CAMELS modeli çerçevesinde ölçülerek karşılaştırmalı bir analiz yapılmıştır. Bileşik CAMELS değerleri grup performansları hakkında bir fikir vermekle birlikte, gerçekleşen performansların hangi bileşenlerden ve bankaların hangi finansal özelliklerinden kaynaklandığını açıklamakta yetersiz kaldığı görülmüştür. Bu nedenle CAMELS bileşenleri tek tek incelenmiştir.

İncelenen dönemde mevduat bankalarının sermaye yeterliliğine ilişkin performansları zaman zaman sektörün gerisinde kalmış olsa da, Basel II uzlaşısı ile öngörülen yasal sınırın (%8) 2-2,5 katı (%15-20) düzeyinde olduğu görülmüştür. Bu durum, bankaların olası krizlerden korunmak amacıyla riskten kaçınan bir profil sergilediklerinin göstergesidir. Yüksek sermaye yeterliliği oranları, akla sermayenin alternatif maliyetini getirmektedir. Dolayısıyla bankalar bir yandan riskten kaçınırken diğer yandan olası getirilerden vazgeçmektedirler.

Aktif kalitesi açısından en iyi performansı YSMB, en kötü performansı KSMB göstermiştir. YSMB en çok kredi veren ve kredileri en az takibe düşen grup olurken, KSMB grupları içinde en az düzeyde kredi veren ve kredileri en çok takibe düşen grup olmuştur. 2001 krizinde takibe düşen

kredi oranları artarken, verilen kredi oranları düşmüş; ayrıca aktifleri hareketsizleştiren duran varlıkların payının da 2001 krizinden sonra hızla düştüğü görülmüştür.

Bileşenler içerisinde ölçümü en zor ve subjektif nitelik taşıyan yönetim kalitesi açısından YSMB kredi riskini en iyi yöneten ve en yüksek aktif getiri oranına sahip banka grubu olurken, şube başına net kar açısından son 4 yıldır sektörün gerisinde kaldığı görülmüştür.

Kazançlar bileşeni açısından en iyi performansı KSMB, en kötü performansı ise YSMB sergilemiştir.

Mevduat bankalarının 2001 krizinden sonra likit kalmayı tercih ettikleri görülmüştür. Ancak likidite ile getiri arasındaki ilişki ters yönlü olduğundan gerçekleşen yüksek likidite oranları kaçırılan getiri fırsatlarını düşündürmektedir.

Piyasa riskine duyarlılık bileşeni incelendiğinde, faiz ve kur riskine en açık olan banka grubunun YSMB; kur riskinden en az etkilenen grubun KSMB ve faiz riskinden en az etkilenen grubun ise ÖSMB olduğu tespit edilmiştir.

Bütün bu analizler neticesinde, ülkemizde yaşadığımız en büyük bankacılık krizi olan 2000-2001 krizinden önemli dersler çıkarıldığı ve kriz sonrasında girilen yeniden yapılandırma sürecinin sektör açısından olumlu sonuçlandığı ve mevduat bankalarının olası krizlere karşı temkinli davrandığı görülmektedir. ABD’de 2008 yılında finansal sektörde başlayan ve hemen hemen tüm sektörleri etkisi altına alan “küresel kriz” neticesinde birçok ülkede finansal sektör derinden sarsılmıştır. Ülkemiz de bu krizden kısmen etkilenmiş ancak hiçbir Türk bankasının bu kritik süreç içerisinde iflas etmemesi uluslararası arenada yankı uyandırmış ve bu anlamda birçok ülkeye örnek gösterilir hale gelmiştir.

KAYNAKÇA

1. ALTINTAŞ M.A. (2006). *Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği* Turhan Kitabevi: Ankara.
2. ALTMAN E. I. (1968). “Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy”, *The Journal of Finance*, Vol. 23, No. 4. <http://links.jstor.org/sici?sici=0022-1082%28196809%2923%3A4%3C589%3AFRDAAT%3E2.0.CO%3B2-R>
3. ATİKOĞULLARI M. (2009). “An Analysis of the Northern Cyprus Banking Sector in the Post – 2001 Period Through the CAMELS Approach”, *International Research Journal of Finance and Economics*, Issue 32.
4. BABUŞCU Ş. (1997). *Bankacılıkta Risk Derecelendirmesi (Rating) ve Türk Bankacılık Sektörüne Uygulanması*, SPK Yayın No:94, Ankara.

5. BAŞAK L. (2010). “Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yerli Bankaların Hisselerinin Satışına (Devrine) ve Devir Dolayısıyla Elde Edilen Kazançların Vergilendirilmesine İlişkin Esaslar”, *Bankacılar Dergisi*, Sayı:75.
6. BEAVER W.H. (1966). Financial Ratios as Predictors of Failure, Empirical Research In Accounting: Selected Studies, *Journal of Accounting Research* <http://www.jstor.org/stable/2490171>.
7. CANBAŞ S., A. Çabuk ve S. B. Kilic (2005). “Prediction of Commercial Bank Failure via Multivariate Statistical Analysis of Financial Structures: The Turkish Case”, *European Journal of Operational Research*, 166: 528-546.
8. COLE R.A. and J.W. Gunther (1998). “Predicting Bank Failures: A Comparison of On- And Off-Side Monitoring Systems”, *Journal of Financial Services Research*, 13 (2).
9. ÇELİK P. (2004). *Bankaların Risk Derecelendirmesi*, TCMB Uzmanlık Tezi.
10. ÇİNKO M. ve E. Avcı (2008). “CAMELS Dereceleme Sistemi ve Türk Ticari Bankacılık Sektöründe Başarısızlık Tahmini”, *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar*, Cilt:2, Sayı:2.
11. DASH M. and A. Das (2009). “A CAMELS Analysis of the Indian Banking Industry”, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1666900
12. DeYOUNG R. (1998). “Management Quality and X-Inefficiency National Banks”, *Journal of Financial Services Research*, 13 (1).
13. ERSOY E. (2003). “CAMEL Derecelendirme Sistemine göre TMSF’ye Devredilen ve Devredilmeyen Bankaların Karşılaştırmalı Analizi”, *Active Bankacılık ve Finans Dergisi*.
14. ERTUĞRUL İ. ve N. KARAKAŞOĞLU (2008). “Banka Şube Performanslarının VIKOR Yöntemi ile Değerlendirilmesi”, *Endüstri Mühendisliği Dergisi*, Cilt:20 Sayı:1.
15. EUROPEAN CENTRAL BANK (2010). “Beyond ROE – How to Measure Bank Performance”, *Appendix to the Report on EU Banking Structures*, September 2010.
16. FELDMAN R. (1999). “What are CAMELS and Who Should Know?”, *Fedgazette*, January.
17. GÜLŞEN A. (2008). “Banka Denetçileri Bankalara Mahsus Enformasyonu İfşa Etmeli midir?”, *Maliye Dergisi*, Sayı:155, Temmuz-Aralık 2008. (Simpson P.E., “Should Bank Supervisors Disclose Information About Their Banks?”, *Economic Quarterly*, Vol.94, No.1, Winter 2008)

18. HAYS F.H., S.A. De Lurgio and A.H. Gilbert (2009). "Efficiency Ratios and Community Bank Performance", *Journal of Finance and Accountancy*, Vol.1.
19. KAYA Y.T. (2001). *Türk Bankacılık Sektöründe CAMELS Analizi*, BDDK Mali Sektör Politikaları Dairesi Çalışma Raporları: 2001/6.
20. KILIÇ Ç. ve A. Fettahoğlu (2005). "Türk Bankacılık Sektörünün CAMELS Analizi ile Değerlendirilmesi", 9.Ulusal Finans Sempozyumu.
21. MAISHANU M.M. (2004). "A Univariate Approach To Predicting Failure In Commercial Banking Sub-Sector", *Nigerian Journal of Accounting Research*.
22. MERCAN M. ve R. Yolalan (2000). "Türk Bankacılık Sisteminde Ölçek ve Mülkiyet Yapıları ile Finansal Performans İlişkisi", *İMKB Dergisi*, Cilt:4, Sayı:15, Temmuz/Ağustos/Eylül 2000.
23. MOUS L. (2005). "Predicting Bankruptcy With Discriminant Analysis And Decision Tree Using Financial Ratios", University of Rotterdam.
24. ÖZSOY M.T. (2004). "Risk Odaklı Denetim, ABD Uygulaması ve Türkiye Açısından Değerlendirilmesi", *Active*, Mart-Nisan 2004.
25. PARASIZ İ. (2005). *Para-Banka ve Finansal Piyasalar*, Ezgi Kitabevi: Bursa.
26. SAKARYA Ş. (2010). "CAMELS Derecelendirme Sistemine göre İMKB'deki Yerli ve Yabancı Sermayeli Bankaların Karşılaştırmalı Analizi", *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, Prof.Dr. Alaeddin Yavaşca Özel Sayısı.
27. SARKER A. A. (2006). "CAMELS Rating System in the Context of Islamic Banking: A Proposed 'S' for Shariah Framework", *Journal of Islamic Economics, Banking and Finance*, Vol:2, No:2, http://www.ibtra.com/pdf/journal/v2_n2_article4.pdf
28. SEZGİN F.H. (2007). "Yabancı Sermayeli Bankaların Analitik Hiyerarşi Süreç Yaklaşımıyla Performans Analizi", Uluslar arası Finans Sempozyumu, İstanbul, 14 Aralık 2007.
29. SÜER Ö. (2008). "Will Foreign Bank Entry Lead to Sounder Banks in Turkey", *Journal of Business and Behavioral Sciences*, Vol.19. No.1, Fall 2008.
30. ŞEN A. ve S.Solak (2011). "Ticari Bankacılık Sektörünün CAMELS Analizi: Türkiye Örneği", *Finans Politik&Ekonomik Yorumlar*, Cilt:48 Sayı:554.
31. TCMB Finansal İstikrar Raporu, Mayıs 2010.
32. TOSUNER A., E.M. Aydoğan ve S. Pekkaya (2002). "Türk Bankacılık Sisteminde Finansal Risk Analizi", *İktisat İşletme ve Finans Dergisi*, 17 (197).

33. TÜKENMEZ M., E. Demireli, G.C. Akkaya, “Kamu Bankalarında CAMELS Performans Derecelendirme Sistemi Üzerine Bir İnceleme, 13. Ulusal Finans Sempozyumu, Afyonkarahisar, 2009
34. TÜKENMEZ M., N. Kutay ve G.C. Akkaya (2010). “Kamu ve Özel Sermayeli Ticari Bankalarda CAMELS Performans Değerleme Modeli Üzerine Bir İnceleme”, *İktisat İşletme ve Finans*, 25 (293).
35. TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ (2011). Bankalarımız 2010, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No: 276, Mayıs 2011 www.tbb.org.tr/Dosyalar/Yayinlar/.../Bankalarimiz2010TR.pdf
36. TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ (2011). Türkiye'de Bankacılık Sistemi - Seçilmiş Rasyolar (2001-2010) http://www.tbb.org.tr/tr/Banka_ve_Sektor_Bilgileri/Tum_Raporlar.aspx
37. TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ resmi web sitesi www.tbb.org.tr
38. WIRNKAR A.D. and M. Tanko (2008). “CAMEL(S) and Bank Performance Evaluation: The Way Forward”, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1150968
39. http://www.ekodialog.com/finansal_eko/fin_eko_konulari3.html